

משנת החזון שלמה גליון

מתוך שרץ אוצרות תורתו ושיעוריו של מורנו גאון ישראל

רבינו שלמה יהודה בארי שליט"א

פרשת שמות תשפ"ו 261

ניתן להאזין לשיעורים של הגאון הינוקא, וכן עדכונים על הנעשה בבית מדרשו,

ב"קו הינוקא" 03.550.2228

ליקוטים על פרשת השבוע משולחן תורתו של רבנו שליט"א

פנינים על הפרשה

שבעים נפש

וַיְהִי כֹל נֶפֶשׁ יִצְאֵי יִרְךָ יַעֲקֹב שִׁבְעִים נֶפֶשׁ וַיֹּסֶף הֵיָה בְּמִצְרַיִם (א, ה). כתב הפענח רזא (ריש פ' שמות) שלכך כתבה התורה שלוש פעמים בענין ירידת ישראל למצרים שמנו אז 'שבעים נפש' (בראשית מו, כז; שמות א, ה; דברים י, כב), כנגד מאתיים ועשר שנים שהיו במצרים, העולים כמנין שלוש פעמים שבעים. וכתב עוד, ש'נפש' עולה כמנין ארבע מאות ושלושים שנה שנחשב לאברהם וזרעו כגלות מצרים, כנאמר (שמות יב, מ) 'ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלושים שנה וארבע מאות שנה', שהם סך חשבון גלות ברית בין הבתרים מלידת יצחק, כמו שאמרו בסדר עולם רבה (פ"ג).

עשר כפול כ"ב

ויש לבאר בזה סמיכות הכתוב 'שבעים נפש, ויוסף היה במצרים', שנרמז בזה שמה שנשתעבדו מאתיים ועשר שנים במצרים, היה מפני השנים שגרמו ליוסף להיות במצרים וביטלוהו מכיבוד אביו ואמו. שהרי אמרו בזהר חדש וישב (בדף לו ע"א וע"ב) שראויים היו ישראל לישב במצרים מאתיים ועשרים שנים, מפני שסיבת גלות מצרים היתה בעוון מכירת יוסף, שמתוך שמכרוהו ביטלוהו מכיבוד אביו ואמו עשרים ושנים שנים, וכנגד מה שעשרה שבטים הם שנתעסקו במכירתו, נתחייבו עשרה פעמים כנגד אותם עשרים ושנים, שעולים הם מאתיים ועשרים שנים, אבל ניכו (-החסירו) להם מהשמים עשר שנים, כנגד מה שנקברו העשרה שבטים בתחילה בחוצה לארץ, והיה להם בזה צער גדול, ולכך נשארו להם מאתיים ועשר שנים שהוצרכו לישב בגלות מצרים.

תשלומי כפל

ועוד יש לבאר בסמיכות הכתוב 'שבעים נפש, ויוסף היה במצרים', שנרמז בזה שמה שנשתעבדו מאתיים ועשר שנים במצרים היה כפרעון על חשבון השנים שגרמו ליוסף להצטער במצרים. כמו שכתב רבי חיים עמרם, מחכמי צפת הקדומים, בספר מטעם המלך (ח"ו, ס"י תרצד), בטעם מה שישבו שם ישראל מאתיים ועשר שנים, שהוא מפני שקבעה התורה שגנב חייב לשלם תשלומי כפל, ויוסף חי במצרים תשעים ושלוש שנים (כי סך חייו היה מאה ועשר שנים (בראשית נ, כב), ומתוכם שבע עשרה שנותיו הראשונות היו בארץ ישראל עם אביו), ומתוך שנות עבודתו במצרים היו לו שנים עשרה שנים בהם היה שרוי בבית האסורים, שהיו אלו שנים קשות יותר בגלותו כלפי השנים בהם שימש בבית

פוטסיפר, וכל שכן כלפי השנים בהם נתמנה למשנה למלך, ומאחר שנחייבו האחים לפרוע בתשלומי כפל את שנות הצער שגרמו ליוסף מתוך שגנבוהו, לכך קשבו להם משמים שנות שבתם במצרים כנגד כפל תשעים ושלוש השנים, שהם מאה ושמונים ושש, וכנגד כפל שנים עשר השנים, שהם עשרים וארבע, וסך כולם הם מאתיים ועשר השנים בהם נשתעבדו במצרים.

להם לזרעם

וַיֵּטֵב אֱלֹהִים לְמִילֵדָתָם... וַיַּעַשׂ לָהֶם בְּתִיִּם (א, כ-כא). פירש רש"י, שהיטיב להם הקב"ה במה שהוציא מהם בתים לנצחיות לדורות, שמשפרה שהיא יוכבד יצאו אהרן ומשה שהיו ראשי בתי כהונה ובתי לויה לדורות, ומפועה שהיא מרים יצא דוד שהיה ראש למלכות בית דוד לדורות, וכמוכבא כל הענין במסכת סוטה (בדף י"א ע"ב) ובשמות רבה (א, ט). והוכיח זאת האלשיך (א, כא) מדקדוק לשון הכתוב 'ויעש להם בתים', שנקט 'להם' בלשון זכר ולא נקט 'להן' כפי משפט לשון נקבה (וכפי שעמד בזה רבנו בחיי (א, כא), וביאר שנתן להן הכתוב מעלת הזכרים, בשכר שנתעסקו להחיות הזכרים), שבא הכתוב להורות בזה ש'להם' לזרעם, הם משה אהרן ודוד שיצאו מהן, היטיב הקב"ה ליתן את בתי הכהונה הלויה והמלכות. ורבנו חיים פלאג'י רמז זאת עוד בספר ובחרת בחיים (א, כא) בתיבת 'להם' העולה בראשי תיבות 'לויה העבודה (-עבודת הכהנים) מלכות', שבכדי לרמוז זאת לא נקט הכתוב 'להן' כפי משפט לשון נקבה.

מידה כנגד מידה

וביאר האלשיך שם (א, כא) עוד, שזכו בזה המילדות מידה כנגד מידה. שהרי אמרו שם במסכת סוטה (בדף י"א ע"ב) שיוכבד נקראה 'שפרה' על שהיתה משפרת את הוולד, ומרים נקראה 'פועה' על שהיתה פועה לוולד, ופירש רש"י (שם במסכת סוטה) שהיתה משעשעת את הוולד כדרך שמשחקים לתינוקות בדברים ערבים לשעשעו. ולכך יוכבד שהיתה משפרת את הוולד יצאו ממנה בתי כהונה ולויה המשפרים את ישראל מקציערות חטאתיהם בעבודת הקרבנות ובשירת הלויים, ומרים שהיתה פועה לילדים בכדי לחזקם יצא ממנה מלכות בית דוד המחזיק את ישראל. ורמז זאת רבי משה אזולאי נכד החיד"א בספר לחם מן השמים (פ' שמות אות יג) בתיבת 'שפרה' העולה כמנין 'כהנים קדושים', לרמוז שזכתה שיצאו ממנה הכהנים העוסקים בעבודת הקרבנות ומשמרים בזה את ישראל מחטאתיהם, ותיבת 'פועה' עולה כמנין 'בְּנֵה מֶלֶךְ דָּוִד', לרמוז שיצא ממנה מלכות בית דוד.

זארה יעמדו על הברכה

לעילוי נשמת:
גאולה בת דינה, דוד ורות בני חנה,
ראו דוד דרור בן רוגית,
אבי אברהם בן עליזה,
רוטט שושנה בת אסתר,
נחמן חוטה בן געומי, יעקב בן שרה.

לפניות והקדשות

מוקד טלפוני: 03-3765444
זמין בימים א' - ה' בין השעות 9:00-20:00
דוא"ל: contact@hayanuka.com
לקבלת הגליון במייל: gilyonot@hayanuka.com

זמני השבת

רבו תם	צאת שבת	כניסת שבת	זמני השבת
18:02	17:28	16:16	ירושלים:
17:58	17:26	16:35	בני ברק:
17:57	17:26	16:34	חיפה:
18:02	17:29	16:37	באר שבע:

תורת שלמה

מאמרים משיעוריו הענפים של רבנו שליט"א

"ואביו שמר את הדבר" חלק א'

(בראשית לו, יא)

משיעור ליל ו', כ"ט בסליו, גר חמישי דחנוכה תשפ"ו, בעיר ואם בישראל אשקלון, במקהלות עם רב, רבנים ותלמידי חכמים חשובים

א

כל הניסים והנפלאות שעשה השי"ת לאבותינו בכל זמן ומועד נעשו מתוך ששוריים היו ישראל בחושך ואפלה, שמתוך כך בקע והזריח להם ה' ב"ה מאורו והושיעם וגאלם מיד צר, שכן הוא דרכו יתברך בעת הגלות, שכאשר שרויים ישראל למטה מטה ללא כל אורה ותקוה, מתוך כך דוקא בוקע הוא אליהם את אורו מלעילא לתתא להמשיך להם ניסיו ונפלאותיו ולהציל ולפדות כל אחד מישראל היכן שהוא בעולם. וזהו ענין הארת ניסי ימי החנוכה, ששוריים היו ישראל בימי חשמונאי בצער גדול בחשכת גזרות מלכות יון, ושורש הדבר נעוץ היה בחטא מכירת יוסף, כמו שכתב המגלה עמוקות (ב' מקץ) שנפרע אז הקב"ה מישראל על עוון זה ונתנם לשליטת מלכות יון, וכנרמז בתיבת 'יוסף' העולה כמנין 'מלך יון', וכענין שקוראים אנו תמיד בימי החנוכה בפרשת השבוע ממעשה יוסף הצדיק, בכדי ללמדנו שמצד שמכרנוהו לעבד במצרים באנו לכדי החושך והאפלה בימי חשמונאי ושרויים היינו בחשכת ואפלת גלות אנטיכוס מלך יון. עד ששב והתעורר אורו של יוסף בעוצם מיצרי הגלות בחשכת יון, ובקע והזריח לנו ה' ב"ה את אור ימי החנוכה והוציאנו מחשכה לאורה.

ב

ופרעון עוון מכירת יוסף לדורות הוא מעוצם דקדוק הדין שנוהג בזה הבורא ב"ה, שהרי אמרה תורה (שמות כא, טז) "וגונב איש ומכרו ונמצא בידו מות יומת", שרק אם הגונב לקח הנגנב לרשותו ולאחר מכן מכרו מתחייב הוא בזה מעיקר הדין, כמו שאמרו במשנה סנהדרין (יא, א) שהגונב נפש מישראל אינו חייב עד שיכניסנו לרשותו, וגם יתעמר (-ישתמש) בו בשימוש כל שהוא אפילו בפחות שווה פרוטה כמו שאמרו שם במסכת סנהדרין (דף פה ע"ב), וכגון שנשען עליו או נסמך בו אף על פי שהגנב ישן כמו שכתב הרמב"ם (בהלכות גניבה ט, ב), וכן אמרו בברייתא שם במסכת סנהדרין (בדף פה ע"ב) שאם מכרו ועדיין הגנב ברשות עצמו, פטור המוכר, שהרי לא גנבו, וכמו שפירש שם רש"י (בד"ה 'ועדיין ישנו') כל הענין, וכתב רש"י (שם במשנה בד"ה 'שיכניסנו לרשותו') שנלמד הדבר ממה שאמר הכתוב 'ונמצא בידו', כמו שדרשו זאת במכילתא (פ' משפטים, מס' דנויקין ה) שאין 'בידו' בכל מקום אלא 'רשותו'. ולפי זה לא חטאו האחים במכירת יוסף מעיקר הדין, וכמו שאמר רבי יודאי בזוהר חדש איכה (בדף ק"ג ע"א) שכאשר קטרג הס"מ ותבע את פרעון חטא מכירת יוסף בהריגת עשרת הרוגי המלכות, טען לפניו הקב"ה שלא חטאו בזה האחים השבטים הקדושים מעיקר הדין, שהרי לא נתקיים בהם 'ונמצא בידו', כי לא היה יוסף ברשותם, ובכל זאת נגזרה הגזרה ונמסרו עשרת הרוגי המלכות לידי מלכות הרשעה, ומצד דקדוק הדין ושלא כשורת הדין.

וביאר הזרע ברך (כפ' וישב שני, ובסוף פ' ויחי שני) שלכך לא נחשב לאחים שמכרוהו ברשותם, מפני שהיה הדבר בשכם שהיתה נחלת יוסף וחלקו. ואף אם נאמר שבאותה עת היתה נחלת שכם ביד האחים, אחר שלקחוה שמעון ולוי משכם וחמור במלחמתם בהם, עם כל זה היה הדבר בדרך גזילה, כמו שאמר על כך יעקב "שמעון ולוי אחים כלי חמס מכרותיהם" (בראשית מט, ה), וקרקע אינה נגזלת כמו שאמרו במסכת סוכה (בדף ל ע"ב). ואף אם נאמר שאף כאשר לא הכניס הגונב את הנגנב לרשותו, אלא רק משך אותו בידו, בזה לבד נחשב שנכנס הגונב לרשות הגונב, וכמו שכתב הרמב"ן (שמות כא, טז), יש לומר שמפני שמכרוהו האחים לישמעאלים, שהיו קרוביהם, לא נתחייבו במכירתו, וכמו שאמרו שם במסכת סנהדרין (בדף פו ריש ע"א) וכן פסק הרמב"ם (שם בהלכות גניבה ט, ג), שהמוכר נפש אדם לקרוביו פטור. ועוד יש לומר, שלא משכו האחים את יוסף כל עיקר, שהרי יעץ על כך יהודה "לכו ונמכרונו לישמעאלים וידינו אל תהי בו" (בראשית לו, כז), היינו

שיעץ שלא למשכו בידם מהבור בכדי שלא יהיה נחשב להם שמכרוהו, וכן דקדקו הרשב"ם והחזקוני (בראשית לו, כח) בלשון הכתוב (שם, כח) "ויעברו אנשים מדיינים סוחרים ומשכו ויעלו את יוסף מן הבור וימכרו את יוסף לישמעאלים", שאמר בזה הכתוב שלא האחים משכו את יוסף מן הבור, אלא מדיינים שעברו שם הם שמשכוהו ונתנוהו לישמעאלים.

ג

ועוצם דקדוקו של ה' ב"ה בזה הוא מצד עוון הגזל, שעל עוון זה מדקדק הקב"ה יותר מן כל, כמו שאמר רבי פנחס בשם רבי יוחנן בקהלת רבה (א, לד) שכאשר נמצא באדם עוון עבודת כוכבים ועוון גלוי עריות ועוון שפיכות דמים, אין לך קשה מכולם אלא גזל, ורבי שמעון בר אבא אמר שם בשם רבי יוחנן, שהוא משל לסאה מלאה עוונות, ומי מקטרג בראש כולם, זה עוון הגזל. ובה מדקדקת מידת הדין לדורות, שיש לנו לשוב בתשובה על חטא מכירת יוסף ולקיים בזה "והשיב את הגזלה אשר גזל" (ויקרא ה, כג), והוא מצד עוון הגזל שהיה בדבר, שהרי גזילה היא בעזות ולאור היום כמו שאמר רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו במסכת בבא קמא (בדף עט ע"ב) ובתוספתא בבא קמא (פ"ז ה"א) ובמכילתא (פ' משפטים, מס' דנויקין טו) והוא מה שגזלו האחים את יוסף שהיה כבר נער בן שבע עשרה שנים וידע כל אשר נעשה עימו ולא בושו מפניו, וכן יש לנו לשלם תשלומי כפל מצד עוון הגניבה שהיה בדבר, והוא מה שהחביאו האחים מיעקב את ענין מכירת יוסף, וכגנב הבא במחתרת ועושה עין של מעלה כאילו אינה רואה, כמו שאמר שם רבן יוחנן בן זכאי. וכך עד היום מבכים ומצטערים אנו את ענין מכירת יוסף, שעברו כבר אלפיים מאתיים ושש עשרה שנה ממכירת יוסף, וכל הגלות והצער שנעשו והיו במשך הדורות כולם נמשך הכל מאותו השורש של חטאי הגזל והגניבה שהיו בענין מכירת יוסף. וביותר מכל גדול עד מאד כאבו של ה' ב"ה בענין מכירת יוסף הצדיק, שנטלו את יוסף שהיה כלי קדוש וטהור לגילוי אור האלהות בעולם, ובסוד המנורה הטהורה שהיתה ח"י טפחים, כמו שאמרו במסכת מנחות (דף כח ע"ב) ונפסק ברמב"ם (בהלכות בית הבחירה ג, י), שמרמזת היא ליוסף הנקרא 'צדיק ח"י עלמין' כמובא בזוהר בכמה מקומות (וכגון בזוהר בראשית דף כה ע"ב), שהוא שורש כל הקדושות של זרע ישראל עם קודש, ובסמיות עיניהם הורידהו למטה לבור ולחושך, ולעבד נמכר יוסף במצרים. ושורש עוון זה הוא בענין הגזילה והגניבה, שבו הולך האדם נגד השי"ת כאמור, שכנגד מה שקבע ה' ב"ה שכך וכך יהיה, רוצה הגונב והגוזל לשנות את הנהגת הבורא ב"ה, ואת מקום השפע בו חָפֵץ ורצה השי"ת להשפיע השפע ולהאיר את עולמו.

ד

ובעוון הגזל חמור הוא גזל דברים מגזל דיחיד כמו שאמרו בתוספתא בבא קמא (כפ"ה ה"ח) שהגזל את היחיד יכול לפייסו ולהחזיר לו גזילתו, אבל הגזל את הרבים אין יכול לפייסם ולהחזיר להם גזילתם, ובמסכת בבא קמא (בדף צד ע"ב) קבעו חכמים בתקנת הגזל את הרבים שיעשה תיקוני דרכים וכל מיילי שיש בהם צורך וטובה לרבים, עד שיתגלגל מתוך כך שישב הגזילה, אמנם כתב הב"ח (בחו"מ סימן שסו) בדעת הטור שאם אין הגזילה בידו לא תועיל לו תקנה זו, ולכך לפי דברי הב"ח צריך הוא לסמוך על התפילה והתשובה, שרק אם יסייעוהו מן השמים תהיה תועלת במעשיו להשיב הגזילה.

והוא ענין חטא מכירת יוסף, שהיה זה כענין גזל הרבים, שגזלו את יוסף מכל ישראל, שכל תכלית יוסף היתה לטובת כלל ישראל, וכאשר מכרוהו לעבד במצרים נתגלגל מתוך כך הצער והשעבוד על כל ישראל לדורות, ועל כך צריכים אנו לשוב בכל עת על עוון מכירת יוסף, ועל הפגם שבהסתלקות אורו של יוסף הצדיק מכלל ישראל, שבמשך הדורות כולם שלח לנו הקב"ה מדור לדור נשמות קדושות וטהורות של צדיקי הדורות שיכולות היו להביא את העולם לתיקון, ובמקום לראות את התכלית האמיתית והנצחי שמלמדים אותנו צדיקים אלו, הלכנו שבי אחר כסילות עינינו והסתכלנו ושפטנו

את מדרגת הצדיקים כפי הנדמה לנו בחיצוניות הנגלה לעינינו, ולא הבטנו על התכלית הפנימית האמיתית, ומפני כך הסתיר ה' ב"ה את פניו מאיתנו באורך גלותינו.

ועל כך יתפלל כל אדם לעת מצוא, שכאשר עולה נשמת האדם למקום גניזתה אחר מלאת שנותיו עלי אדמות, דורש וחוקר הקב"ה את האדם אם נתן ליבו ודעתו להבין הפנימיות שמגלים נשמות קדושת אלו בעולם ואם היה מצפה לגילוי האור שחפצים הם לגלות לכל, כמו שאמר רבא במסכת שבת (בדף לא ע"א) שבשעה שמכניסים את האדם לדינו בבית הדין של מעלה, שואלים אותו, האם נשאת ונתת באמונה, קבעת עתים לתורה, עסקת בפריה ורביה, ציפית לישועה, לפללת בחכמה, הבנת דבר מתוך דבר, ופירש שם רש"י (בד"ה 'ציפית לישועה') שמה ששואלים אותו 'ציפית לישועה' הוא אם ציפה לקיום דבריהם של הנביאים שנבאו על אחרית גאולת ישראל, היינו אם ציפה והאמין שתבוא הגאולה בימיו, ואם האמין וייחל השתוקק והתגעגע לגילוי מלכותו של ה' ב"ה.

וכן על דרך זה יש לבאר מה ששואלים אותו 'נשאת ונתת באמונה', שנגלה לו אז בעמדו בבית דין של מעלה שכל הדרך לבוא לגאולה תלויה בתיקון עוון הגזל והמשא ומתן באמונה, שבזה תהיה משפט הדעת של האדם בענין יוסף והצדיקים שבכל דור על מכונה. שהרי אם נמצא ביד האדם מעוון הגזל מתוך שמטה ומרמה בענין המידה והמשקלות, שהוא גזל הרבים שאין הגזילה ביזו ואינו יודע למי יחזיר, בזה הולך הוא ומתרחק חלילה מאד מהש"ת, וכמו שאמר רבי לוי במסכת בבא בתרא (בדף פח ע"ב) שקשה עונשן של מידות יותר מעונשן של עריות, וביארה הגמרא שהוא מפני שאי אפשר לשוב על כך בתשובה, היינו מאחר שאינו יודע למי יחזיר כמו שפירש שם רש"י (בד"ה 'אפשר ליה'), והביא זאת בשולחן ערוך (בחו"מ ס' רלא סעיף יט) וכתב שעונש המדות והמשקלות קשה מאד, שהמודד או השוקל במרמה ושקר ומטה המידה והמשקל אי אפשר לו לשוב בתשובה הגונה, והרי הוא ככופר ביציאת מצרים. וכענין זה הוא עוצם הקלקול הנמשך מחטא מכירת יוסף, שהוא כעוון גזל הרבים כאמור, שנתקלקלה ונטתה דעת האדם לרעה, שיש לכל אחד משפט ודין בדעתו על יוסף, ועל הנשמות הקדושות ששולח ה' ב"ה בכל דור להאיר ולתקן העולם, באופן המוטה לרעה ושלא כהוגן, וכפי ספרה התורה מדעת השבטים הקדושים כלפי יוסף שלא הבינו רמזיו ותהלוכותיו, ולעומת זאת מדעת ראובן שהצילו מידם, שְׁפָל הוא מצד קלקול והטיית משפט הדעת, שנעשה בחטא מכירת יוסף שהוא כעוון גזל הרבים.

ה

ובכל תהלוכותיו ורמזיו של יוסף העידה התורה גבי יעקב "ואביו שמר את הדבר" (בראשית לז, יא), שידע יעקב אבינו תמיד שיוסף הצדיק הוא המשכת דרכה של רחל בעולם, עליה מסר יעקב נפשו יותר מכל, שהיתה רחל כנפשו של יעקב, מתוך שידע שבה תלוי כל התיקון והגאולה הנמשכת בגילוי האור של נשמות ישראל הנמשכים מסוד קדושת נשמתה. כי הנה היה יעקב עוסק לתקן חטא אדם הראשון, כמו שהעיד רבי בנאה במסכת בבא מציעא (דף פד ע"א) ובבא בתרא (דף נח ע"א) שיופי מראיתו של יעקב דומה היה ליופי מראיתו של אדם הראשון, וכמו שאמר רש"י בתיקוני הזוהר (בתיקון כו, דף עב ע"א) שעסק יעקב לתקן את הטיפה הראשונה בה

עם סגולה

סגולות ועצות ייחודיות שנלקטו מתוך שיעורי רבנו שליט"א

שמיעה

קלקל אדם הראשון, ובסוד האות י'. ולכך מחפש ודורש היה בעיקר אחר רחל, בכדי לתקן את ענין חוה ש'היתה אם כל חי' (בראשית ג, כ), היינו שורש הנשמות כולם עד סוף הדורות.

שהרי אמר רשב"י שם בתיקוני הזוהר (בתיקון סה, דף צו ע"א) שלכך אמר אדם הראשון על חוה "זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי לזאת יקרא אשה" (בראשית ב, כג), שמה שאמר 'עצם מעצמי' היה צד שבחוה שממנה נמשכה המיתה לעולם, והיא היתה אשתו הראשונה אליה בא קודם החטא והביא ממנה את קין והבל, והיא משרש הדין הקשה של האנשים קש"י העורף, שהם מצד יצר הרע, ומה שאמר 'בשר מבשרי' היה צד שבחוה שממנה נמשכו החיים לעולם, והיא היתה אשתו השניה אליה בא לאחר המאה ושלושים השנים שפרש מאשתו, וממנה הביא אז את שת, והיא משרש הדין הרפוי של האנשים רכי הלב שבעולם, שהם מצד יצר הטוב. ומבואר בדברי רבנו האר"י בעץ חיים (שער לה, ב) ששני צדדים אלו שבחוה נתגלגלו ונמשכו ברחל ולא, שהיתה רחל בסוד הדין הרפוי, ומצד ה'בשר', ולא היתה בסוד הדין הקשה, ומצד ה'עצם'.

היינו שלא היתה כנגד אשת אדם הראשון הראשונה שממנה יצאו כל העבודה זרה והטומאות שבעולם, ומפני שלא היה תיקונה כראוי הלכה ונסתלקה לה מאדם הראשון ולא היה בכוחו לתקנה, כי היא היתה בסוד ה'עצם' וה'דינא קשיא' (-הדין הקשה), והמשיך לו הקב"ה את חוה בשנית באופן שהיתה מתוקנת יותר בסוד רחל, ובסוד ה'בשר' וה'דינא רפיא' (-הדין הרפוי). והם היו לאה ורחל נשות יעקב, שהיו בסוד שתי נשותיו של אדם הראשון, ומפני כך היו אומרים העולם שלא ראויה לעשיו ורחל ליעקב, ומתוך שהיתה מתפללת לאה שלא תיפול בחלקו של עשיו, כנאמר בה (בראשית כט, יז) "ועיני לאה רכות", נתבטלה הגזירה ואף קדמה לרחל בבית יעקב, כמו שאמרו כל זה בבראשית רבה (ע, טו), כי בכח תפילתה עוררה את כוח ותוקף קדושת ומעלת יעקב שיהיה ביכולתו להביא גם לתיקונה ולמתק את דיניה הקשים, כמובא כל זה שם בדברי רבנו האר"י בעץ חיים (שער לה, ב).

והנה דמעותיו של עשיו וזעקתו היו גם על שנטל יעקב את לאה, שבזה נעשה שורש למה שאכן הוכרח להודות לו על הברכות ששלו הם (ב"ר עה, יא), מפני שאחז יעקב גם בשורש הדינים שמהם נמשך כל ענין עשיו, שהיא לאה כאמור. ועל זה עוסקים אנו בכל משך אריכות הגלות לבטל את דמעות עשיו, ובסוד זעקתו של מרדכי שזעק זעקה גדולה ומרה בתוקף הסתר הפנים בימי אחשורוש, שהיה הדבר כנגד זעקתו הגדולה והמרה עד מאד של עשיו שזעק לפני יצחק כאשר לקח ממנו יעקב הברכות במרמה, כמו שאמרו בבראשית רבה (סז, ד) ובאסתר רבה (ה, א). ולכן מכוחה של לאה שהיא בסוד ה'דינא קשיא' וקשיות העורף מבטלים אנו לכל העבודה זרה שבעולם ומכניעים למלכות אדום זרע עשיו, מפני שאין הדין נמתק אלא בשורשו (ע"ח שער יג, יא), ומכוחה של רחל ממשיכים אנו לכל קדושת ואמונת ישראל, שהם בסוד ה'דינא רפיא' ורכות הלב. ועל זה היה יעקב מצפה ומייחל לגילוי אורו של יוסף, שהיה דומה במראיתו ליופייה של רחל כמו שאמר רשב"י בזהר ויחי (דף רטז ע"ב), כי ידע שבו ועל ידו יתגלה כל הדרך והאור של נשמות ישראל שמצד קדושת נשמת רחל, ויבקע ויאיר אור ה' ב"ה ותתגלה מלכותו בגאולה השלמה.

המשך יבוא בשבוע הבא אם ירצה ה'

בזוהר 'תא חזי', ואין זה כלימוד הפשט שהוא בדרגת שמיעה, כנאמר בתלמוד 'תא שמע', וכבר אמרו חז"ל (מכילתא פ' יתרו מס' דבחדוש ב) שאינה דומה שמיעה לראיה. ג. עיקר השמיעה היא בדברי תורה, כמו שכתוב (שמות טו, כו) "אם שמוע תשמע", ודרשו חז"ל (ברכות ה) שזה על דברי תורה, ולכן יש ענין ללמוד התורה בקול, וכמו שאמרו חז"ל (עירובין נד).

א. רבנו הזכיר שלימוד מוסר בכלל, וספר ארחות צדיקים בפרט, סגולה הוא לרפואת האזניים ולשמיעה, וכנרמז בכתוב (משלי טו, לא) "אוזן שומעת תוכחת חיים בקרב חכמים תלין", שתוכחת החכמים רפואה היא לאזניים. ב. רבנו הזכיר מה שכתב האגרא דפרקא (אות שכה) שמעלת לימוד פנימיות התורה היא בדרגת ראיה, ולכן נאמר

תפלה לשלמה

מתוך הספר "תפלה לשלמה" לרבנו שליט"א

פניני דרך

יסודות ואבני דרך מתורת מו"ר שליט"א

האם אדם שעשה קעקוע חייב להוריד אותו?

רבנו הזכיר במספר הזדמנויות לכמה וכמה אנשים ששאלו אותו בענין כתובת קעקוע, שכידוע ישנם דעות בפוסקים שאיסור כתובת קעקוע הוא רק בשעת העשייה, ולא בקיומו בכל רגע, ולאותם דעות יש להקל למי שכבר יש עליו את כתובת הקעקוע וקשה לו להורידה. ובפרט שיש גם איסור לחבול בעצמו, כמו שאמרו חז"ל בבבא קמא דף צ' עמוד ב' ובדף צ"א עמוד ב', ונפסק ברמב"ם בהלכות חובל ומזיק פרק ה' הלכה א', ובשולחן ערוך חושן משפט סימן ת"כ סעיף ל"א, ואם יש לו כאב וצער בעת שמסיר הקעקוע יש בזה מאיסור זה, אבל בוודאי שנכון יותר להוריד, כי מפני שזה לצורך תשובה, וגם שאפשר שיעשה זאת בהרדמה ללא כאב וצער, נראה שלא חל בזה האיסור לחבול בעצמו, וכמו שביאר כל זה בשו"ת להורות נתן חלק ח' סימן ע"ב.

האם המתחיל תפילת העמידה עם חזרת השליח ציבור נחשב לתפילה בציבור?

אמר רבנו שבשעת הדחק ניתן להחשיב לתפילה במנין מה שמתחיל אדם תפילת העמידה יחד עם חזרת השליח ציבור, ואף שלדעת הפרי מגדים בסימן נ"ב באשל אברהם סוף סעיף קטן א' ובסימן ק"ט באשל אברהם סעיף קטן ד', המתפלל עם השליח ציבור לא יצא ידי חובת תפילה בציבור, מכל מקום אמר רבנו שהעיקר להלכה כמו שדייק רבי אברהם בן רבי נחמן מסלוניקי בשאלות ותשובות 'מעט מים' בסימן כ"א מלשון הרמב"ם בהלכות תפילה פרק ח' הלכה א' שצריך אדם לשתף עצמו עם הציבור, ולא יתפלל ביחיד כל זמן שיכול להתפלל עם הציבור, שהמתפלל ביחד עם החזן בחזרת השליח ציבור יצא ידי חובת תפילה בציבור, וכמו שביאר שם באריכות, וכן דעת האשל אברהם מבוטשאטש באורח חיים סימן נ"ב, ועוד הרבה פוסקים.

לעורר רחמי שמים שיחיש הגאולה

רבנו של עולם, אבי אב הרחמן, מלא רחמים. ראה נא בענינו וחי'ש נא מהרה לגאלנו, כי מצפים ומחפים אנחנו מאד אליך ואל גלוי רחמיה. אנא אב הרחמן, עד מתי נהיה בגלות בהסתרה נוראה כזאת, עד מתי?! ראה כמה דורות חולפים ועוברים כהרף עין, ועדין איננו נגאלים, ואיך נחריש על בזוי כבודך שאינך נגלה בעולמך, ואין לך את בית מקדשך. אנא אל רחמן, שעה לשועתי, כי אינני רוצה להיות חלילה כאלו שדרכו בעולם הזה ולא ראו בית מקדש, ולא שמעו קול שופר, ולא ראו את מלכותך. אנא אבי הרחמן, רצוני לראות בבגן בית מקדשך.

רחום וחנון, הלא אתה לבדך יודע שאין בנפש גדולה ונוראה מזו, שהנני בעולם ובית מקדשך עדין לא נבנה, וישראל בזויים כף בחרפה וכלמה בין אמות העולם. אנא רחם עלינו, זרע אהוביך אברהם יצחק ויעקב, בניך רחומיה, אשר אהבתך אלינו היא ללא גבול וקץ, ואיננו יכולים להשיג ולתפס בשוכלנו הקט עצם אהבתך וחסדך אלינו, אשר בנו בחרת מכל העמים, ורוממתנו מכל הלשונות, ומתחנן אני לפניך, הבא נא לנו הגאולה, ותקע חיש קל מהרה בשופר גדול לחרותנו, וקבץ חיש קל מהרה את כל נדחי ישראל אל מקומם ולגבולם, וזכנו לעלות לירושלים עירך, וברחמים אליה תשוב, ותשכן בה כאשר דברת.

אמן נצח סלה ועד.

סיפור לשולחן שבת

מעשה נפלא סיפר רבנו הגאון הינוקא שליט"א, המובא בקדמונים, ומיוחס לירושלמי ולמדרש תנחומא, שפעם היה חכם אחד שהיה רגיל ללמוד מסכת חגיגה, וכשסיים ללמוד אותה היה חוזר עליה שוב מחדש, כי ידע ללמוד רק מסכת זו, וכך היה לומד כל חייו מסכת זו עד שהיה בקי בה ויודע אותה בעל פה ישר והפוך. וכאשר נסתלק אותו חכם מהעולם היה הוא אז בודד בביתו, ולא היה איתו שום אדם, ולא נודע לאף אחד שהוא נסתלק מהעולם, ולפתע באה אשה והרימה קולה על ידו והספידה אותו ובכתה בכי מר עד שנתאספו השכנים, והיתה האשה

אומרת להם, סיפדו וקוננו וכבדו החסיד הזה ותזכו לכל הברכות בזה ובבא, כי אותו חסיד חלק לי כבוד הרבה ולא הסיח דעתו ממני אף פעם, ואכן נתאספו בני העיר וליווהו למנוחתו בכבוד רב, והיתה הולכת אותה אשה אחר מטתו ובוכה מאד עד שקברוהו, ושאלו אותה האנשים מי היא ומה שמה, והיא השיבה ששמה 'חגיגה', וכאשר חזרו המלווים מבית החיים, נעלמה אותה אשה ולא נראתה עוד. ומאז נתפרסם בעולם גדולת אותו חסיד, בזכות המסכת 'חגיגה' שהודיעה לכל מגדולתו.